

**Słowo
na
Mazurach**

Wybór i opracowanie: Marta Nadolna
Ilustracje: Anita Romulewicz
Opracowanie graficzne: Karolina Lewandowska
Publikacja: Olsztyn 2018

Niniejszy wybór książek prezentuje wybrane dzieła najwybitniejszych pisarzy i poetów silnie związanych z Mazurami. Wykaz tekstów źródłowych został uzupełniony o opracowania dotyczące biografii twórców czy ich dorobku literackiego. Lektura przedstawionych pozycji pozwoli z pewnością na doświadczenie literackiego kunsztu autorów, dogłębną analizę ich twórczości oraz przyczyni się do poznania wyjątkowych osobowości twórców.

Wszystkie cytaty pochodzą z polecanych publikacji.

MICHAŁ
KAJKA

Z DUCHOWEJ
MEJ NIWY...

Michał Kajka

Z duchowej mej niwy...

Pojezierze, 1982

Michał Kajka

*Ty mazurski kraju nasz,
Co to słyniesz nam za wzór,
Tam, gdzie szumi wieczny las
I gdzie sterczą pasma gór...*

Michał Kajka – poeta ludowy, działacz społeczny i polityczny, którego utwory wyróżniały się żarliwą religijnością, przywiązaniem do ojczystej ziemi oraz fascynacją środowiskiem naturalnym. Na doświadczenie tego poetyckiego warsztatu Kajki pozwala lektura *Z duchowej mej niwy...* Jest to niezwykle interesujący zbiór poezji wzbogacony o obszerny wstęp, notę wydawniczą oraz bibliografię, co z pewnością ułatwi odbiór publikacji.

Zbigniew Chojnowski

MICHAŁ KAJKA
poeta mazurski

Zbigniew Chojnowski
Michał Kajka. Poeta mazurski
Ośrodek Badań Naukowych
im. Wojciecha Kętrzyńskiego
w Olsztynie, 1992

Prezentowane opracowanie to swoisty portret poety, na który składają się trzy rysy – biograficzny, literacki i społeczny. W pierwszym opisane zostały losy poety z uwzględnieniem jego działalności pozaliterackiej, w drugim rysie omówiono księgozbiór, źródła twórczości, motywy oraz poetykę, zaś ostatnia część ukazuje społeczny wymiar utworów Kajki. Tło historyczne zostało jedynie nakreślone, bowiem zamysłem autora było przedstawienie głównie osobowości i duchowości mazurskiego poety. Tę publikację z pewnością docenią wszyscy zainteresowani sferami egzystencji Michała Kajki oraz jego spuścizną literacką.

Emilia Sukertowa

Mazurzy w Prusach Wschodnich

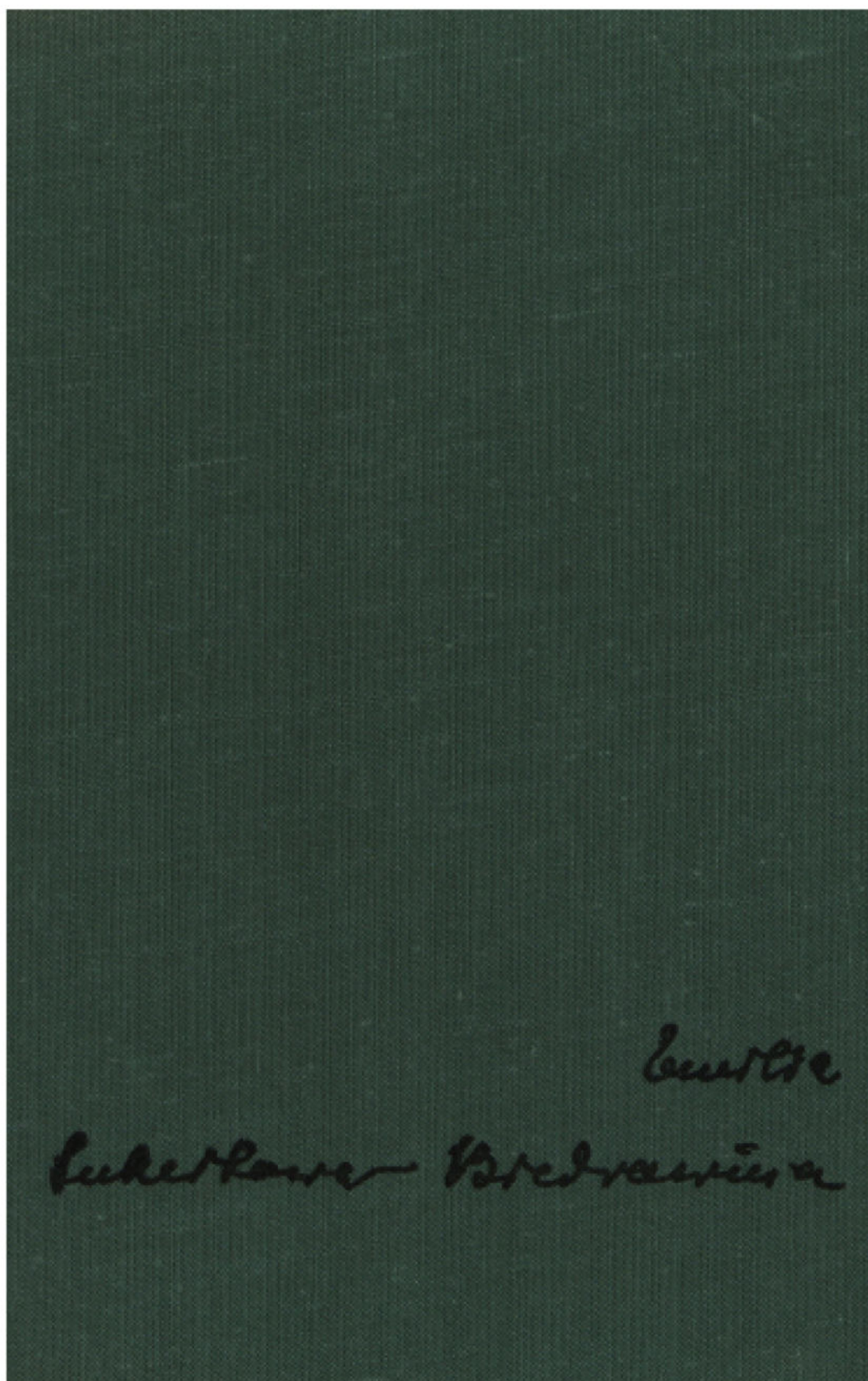

Emilia Sukertowa-Biedrawina
Mazurzy w Prusach Wschodnich
Oficyna Retman, 2015

Emilia Sukertowa-Biedrawina

*Mazur kocha ziemię ojczystą, swoje piaski, kamieniste góry,
przywiązany jest do zwyczajów i przesądów...*

Emilia Sukertowa-Biedrawina zasłynęła w historii Mazur jako działaczka społeczno-oświatowa oraz założycielka i kuratorka Muzeum Mazurskiego w Działdowie. Na uwagę zasługuje także jej działalność literacka. Jako pisarka zadebiutowała w 1923 roku publikując dzieło *Legendy mazurskie*, co było wyrazem zainteresowań literackich autorki. Kilka lat później wydała zgoła odmienną publikację pod względem tematycznym, bowiem w swej książce *Mazurzy w Prusach Wschodnich* poruszała problematykę skomplikowanych losów Mazurów oraz opisywała ich życie codzienne i kulturę. Pozycja ta stanowi współcześnie doskonały materiał do badań etnograficznych, socjologicznych oraz topograficznych ze względu na obecność indeksu nazw geograficznych.

Małgorzata Szostakowska

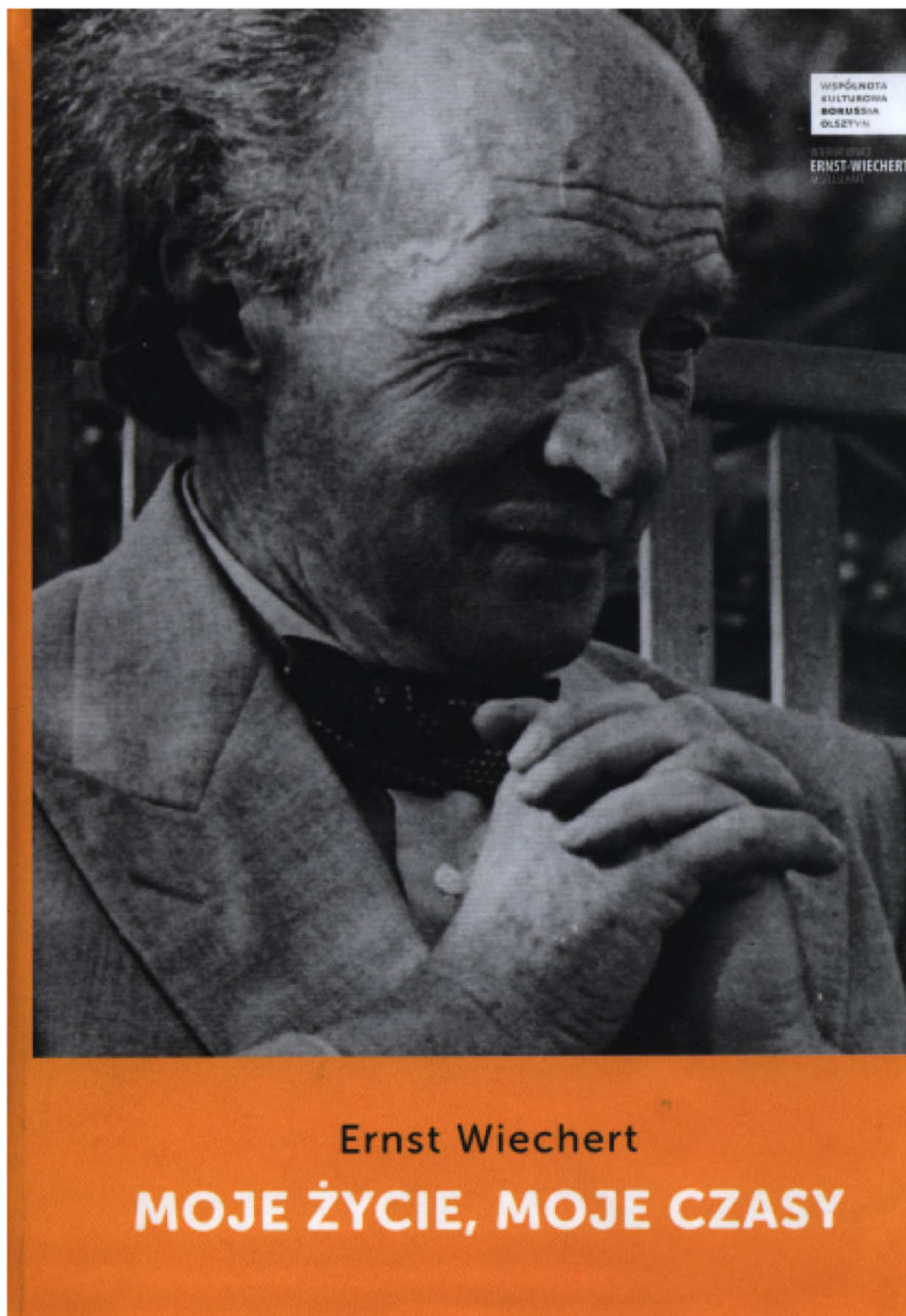
Emilia Sukertowa-Biedrawina 1887-1970.

Zarys biograficzny

Pojezierze, 1978

Chcąc poznać szczegóły biografii Emilii Sukertowej-Biedrawiny, a także zagłębić się w jej działalność społeczną i zawodową, warto podjąć lekturę *Zarysu biograficznego*. Autorka opracowania bazuje nie tylko na materiałach archiwalnych, ale także relacjach ustnych członków rodziny, przyjaciół i współpracowników. Publikacja ta wzbogacona została o bibliografię dzieł autorstwa Sukertowej-Biedrawiny oraz wykaz prac na temat samej autorki.

Ernst Wiechert
Moje życie, moje czasy
Stowarzyszenie Wspólnota
Kulturalna „Borussia”, 2016

Ernst Wiechert

*Miejsce, w którym wzrosłem, było dla mnie czymś więcej niżli ojczyzną.
Zatraciłbym się niby tułacz, gdybym nie wrósł w nie korzeniami...*

Moje życie, moje czasy to autobiografia czołowego przedstawiciela niemieckiej literackiej emigracji wewnętrznej i jednego z najbardziej znanych i poczytnych pisarzy pierwszej połowy XX wieku. Wnikliwe obserwowanie otaczającego świata i krytyczne spojrzenie na własną twórczość stanowią centralne miejsce w autobiografii i mogą być przyczynkiem do głębokiego studium osobowości twórcy. Publikacja ta jest także doskonałym źródłem nie tylko do rozważań literaturoznawczych, lecz także do badań historycznych czy geograficznych.

Studia o twórczości Ernsta Wiecherta

Redakcja naukowa
Sławomir Sobieraj

Towarzystwo Literackie im. Adama Mickiewicza,
Oddział w Siedlcach

Studia o twórczości Ernsta Wiecherta

Red. Sławomir Sobieraj

Towarzystwo Literackie
im. Adama Mickiewicza.

Oddział w Siedlcach, 2010

Prezentowana publikacja to zbiór artykułów naukowych dotyczących głównie spuścizny literackiej Wiecherta, ale także współczesnej recepcji utworów pisarza czy polskich przekładów jednego z opowiadań. W opracowaniu znajduje się także zestawienie bibliograficzne zawierające pozycje opublikowane w Polsce, zarówno w języku polskim, jak i niemieckim, co niewątpliwie stanowi nieocenioną pomoc dla badaczy zgłębiających problematykę twórczości Ernsta Wiecherta.

ERWIN **KRUK**

Szkice
z mazurskiego brulionu

Erwin Kruk

Szkice z mazurskiego brulionu

Mazurskie Towarzystwo Ewangelickie, 2003

Erwin Kruk

*Krajobraz historyczny Mazur nabiera, lub nabierać może,
nowych barw życia, pobudzając pamięć i wyobraźnię współczesnych...*

Erwin Kruk – pisarz, poeta i publicysta określany jako „Mazur z krwi i kości” bądź „sumienie Mazur”. Mimo iż większość życia mieszkał na Warmii, czuł się Mazurem, co odzwierciedla jego twórczość literacka. Przykładem jest zbiór esejów *Szkice z mazurskiego brulionu*. Zawarte tu rozważania układają się w swego rodzaju opowieść o mazurskości i są świadectwem wyjątkowej wrażliwości pisarza na otaczający go świat.

"ŻYŁEM JAK UMIAŁEM..."

WSPOMNIENIA O ERWINIE KRUKU

„Żyłem jak umiałem...”

Wspomnienia o Erwinie Kruku

Opracowanie, wstęp i kalendarium

Jan Chłosta Ośrodek Badań

Naukowych im. Wojciecha

Kętrzyńskiego w Olsztynie,

Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne

„Pojezierze”, 2017

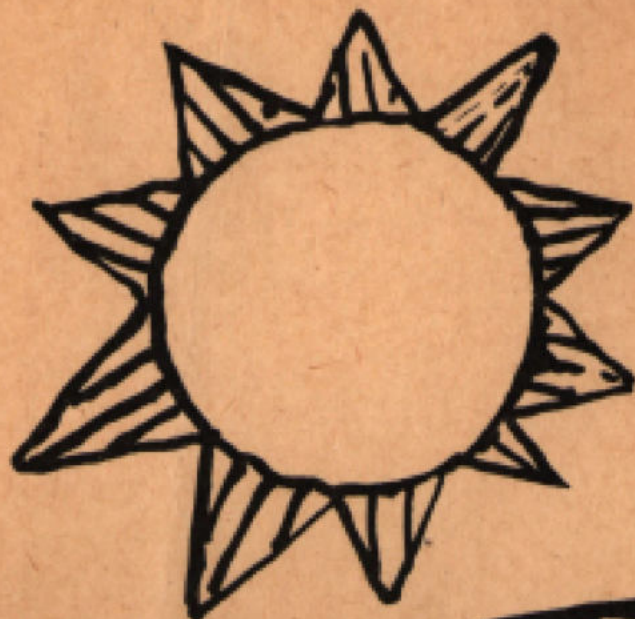

Przedstawiona obok publikacja to zbiór wspomnień osób, które znały Erwina Kruka, współpracowały z nim bądź inspirowały się jego twórczością i promowały ją. Lektura niniejszej książki pozwoli zrozumieć, dlaczego tak wielką estymą darzono Kruka, jaka była recepcja jego utworów oraz co sprawiło, że stał się wzorem dla kolejnych pokoleń. Omawiana pozycja zawiera także szczegółowe kalendarium życia pisarza z uwzględnieniem dorobku literackiego oraz działalności publicznej.

KAROL MAŁŁEK
Polskie są Mazury

CZYTELNIK

Karol Małek
Polskie są Mazury
Czytelnik, 1972

Karol Małłek

*Krzewmy wielkie umiłowanie Krainy Tysiąca Jezior, która nas wszystkich
jednako przyjęła i jednako do łona swego przytuliła...*

Polskie są Mazury to wspomnienia Karola Małłka z lat 1945-1966, czyli opis trudnej, powojennej rzeczywistości. To, co wyróżnia relację, to dynamika i rzetelność przekazu, ponieważ Małłek był uczestnikiem bądź naocznym świadkiem opisywanych wydarzeń. Wspomnienia pisarza to świetny materiał do badań nie tyle biografii, co tła historycznego, kulturowego i socjologicznego Mazur, bowiem relacja publicysty oddaje lokalny koloryt przy jednoczesnym zachowaniu autentyczności.

Pierwszy między Mazurami

Wspomnienia

o

Karolu Małłku

Pierwszy między Mazurami.

Wspomnienia o Karolu Małłku

Wstęp i opracowanie Jan Chłosta

Ośrodek Badań Naukowych

im. Wojciecha Kętrzyńskiego

w Olsztynie, 1998

Niniejsze wydanie to wyjątkowy zbiór wspomnień dotyczących Karola Małłka i jego twórczości, osobowości czy działalności społecznej. Swoje relacje z pisarzem przedstawiają tu jego przyjaciele oraz współpracownicy, dlatego też większość zawartych w publikacji tekstów jest bardzo osobistych. Lektura pozwoli zatem odtworzyć wizerunek jednego z najaktywniejszych Mazurów w historii. Nie bez znaczenia jest także fakt, iż w tej publikacji znajduje się obszerne kalendarium życia i działalności pisarza, co z pewnością pozwoli na usystematyzowanie wiedzy na temat „pierwszego między Mazurami”.

ODKRYWANIE ŚWIATÓW

Księga
Fritz Mazur
Skowronnek

Fritz Skowronnek

Księga Mazur

Stowarzyszenie Wspólnota
Kulturowa „Borussia”, 2002

Fritz Skowronnek

Uroda krajobrazu Mazur jest jednak znacznie większa, gdyż oko przykuwają występujące w cudowny sposób na przemian góry, lasy i jeziora...

Nieco zapomniany mazurski pisarz, zafascynowany rodzimą przyrodą i bogactwem kultur na tym terenie. Przepełniony dumą z uwagi na swoje pochodzenie, wyczulony na sytuację socjalną i ekonomiczną Mazurów, czuł potrzebę nagłaśniania ich niełatwych losów. W *Księdze Mazur* Skowronnek co prawda nie pomija zupełnie tej problematyki, jednakże opisuje głównie bogactwo naturalne i historię regionu, a także przedstawia własne przemyślenia i doświadczenia.

Zbigniew Chojnowski

Przypominanie
Fritza Skowronnka

Zbigniew Chojnowski

Przypominanie Fritza Skowronnka

Park Krajobrazowy

Puszczy Rominckiej, 2013

Niniejsza publikacja to zbiór najważniejszych informacji na temat samego pisarza i jego twórczości. Lektura książki pozwoli zrozumieć, dlaczego i w jaki sposób Skowronnek podejmował problematykę mazurskości oraz jak różne gatunki literackie uprawiał. To, co jest znamienne dla tego wydawnictwa, to bogactwo ikonografii świetnie współgrającej z tekstem, a także zawarte zestawienie bibliograficzne, które ułatwi dotarcie do tekstów nieszczególnie znanego, lecz wyjątkowego pisarza.

Marcin Gerss

O NAPOLEONIE,
NIESZCZĘŚLIWEJ WOJNIE,
DZIEJACH EUROPEJSKICH
I PRUSKICH

Marcin Giersz

*O Napoleonie,
nieszczęśliwej wojnie, dziejach
europejskich i pruskich*

Ośrodek Badań Naukowych
im. Wojciecha Kętrzyńskiego
w Olsztynie, 1997

Marcin Giersz (Gerss)

Trzeba ksiąg dla nich rozmaitej treści i jestem gotów, ile można z całej siły je pisać. A znam sposób pisania im, bo jestem rodowitym Mazurem...

Pisarz, nauczyciel, redaktor i wydawca czasopism dla polskojęzycznej ludności był wnikliwym obserwatorem otaczającej rzeczywistości zaangażowanym w szerzenie wiedzy historycznej wśród Mazurów. Cel ten przyświecał Gierszowi podczas publikowania tekstów w „Kalendarzach Królewsko-Prusko Ewangelickich”, które później stały się podstawą książki *O Napoleonie, nieszczęśliwej wojnie, dziejach europejskich i pruskich*. Lektura tak obszernego dzieła pozwala osiąść wiedzę nie tylko z zakresu historii Prus, albowiem dzieło Giersza może być także świetnym źródłem do badań językoznawczych.

Marcin Giersz (Gerss)

człowiek z pogranicza

Wydawnictwo „Z bliska”

Marcin Giersz (Gerss).

Człowiek z pogranicza

Red. Zbigniew Chojnowski

Z bliska, 2009

Prezentowane wydanie to zbiór artykułów naukowych poświęconych głównie działalności literackiej Giersza. Zapoznanie się z tą publikacją ułatwi także znalezienie odpowiedzi na pytanie, dlaczego pisarz uważany był za postać kontrowersyjną oraz jaki miał stosunek do otaczającego go świata. Na uwagę zasługuje również załączony aneks, a szczególnie poddane edycji opowiadania tworzone przez pisarza w późniejszym okresie życia.

Do kręgu literatów tworzących na Mazurach, bądź podejmujących w swych dziełach problematykę mazurskości należą także: Jan Dopatka, Fryderyk Leyk, Karol Sembrzycki czy Siegfried Lenz. Publikacje na ich temat oraz teksty źródłowe również znajdują się w zbiorach Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Olsztynie.